

I. ROZPRAWY I ANALIZY

DOI: 10.17951/et.2021.33.81

Marius Smetona

Vilnius University, Lithuania
ORCID: 0000-0003-2816-5504
e-mail: marius.smetona@ff.vu.lt

Žemė ‘land, ground, earth’ in Lithuanian literature *Žemė* [ziemia] w literaturze litewskiej

Abstract: In Lithuanian literature, *žemė* ‘land, earth, ground’ is understood as a planet, as one of the four elements, as an element in opposition to water, or as solid ground. It differs from the sky and stands in opposition to it because the sky is good, while *žemė* is full of things that are unfriendly to people. *Žemė* is the world with life going on; buildings stand on its surface, people sit, stand or lie on it, etc. It is the most valuable property that can be sold, given, leased, or left as inheritance. People are interested not only in what is going on its surface but also in the layer that is cultivated (soil). People want this layer to grow flowers, trees and grass for them. They find various things in this layer and think that land can hide a lot from them. *Žemė* is the mother that provides life and shelter after death. It takes care of people, feeds them and talks to them. It also serves as a reference frame on the basis of which people evaluate large and small things or things hanging above it. *Žemė* can refer to a specific state or a nation that lives in own land, as well as to a person’s native home and lives of their ancestors. *Žemė* is alive as much as humans are: it has a face, parts of the body and internal organs, it experiences human emotions and has divine powers. *Žemė* can be of various colours: from the traditional colour of fertile soil, i.e., black, to subtle shades, such as yellowish brown or blue. It is also characterised through most unusual words, such as “sinful”, “juicy”, “slim”, “like caviar” and others. The smell of *žemė* is also exceptional: it is wet and sour. It smells of oats, barley, summer home – the smell fills people’s hearts with joy, evokes memories and longing.

Key words: *žemė*; land; earth; planet; ground; concept

Introduction

Lithuanians are linked to what they call *žemė* ‘land, ground, earth’ in special ways. Even if they do not possess a piece of land or do not work on

it, land attracts them very strongly. According to the singer G. Kaukaitė, “it is impossible to learn to feel your land, you have to have it inside you or to identify yourself with it” (Andrikonytė 2018). For people who have seen how their parents and grandparents treat the land, “it remains very deep in their inner selves” (Maceina 1991: 460), although they may have spent all their life in town, in a very different cultural medium. Land to Lithuanians is a value that is relatively highly ranked: it links eternal with social values. According to Vytautas Mažiulis, speakers of Proto-Baltic and Proto-Indo-European languages referred to *žemė* as to a deity. The Sun (another deity) stands in an opposition to it, with these two words being similar morphologically (cf. Balt. **žemjā* > Lith. *žemė* and Balt. *sáuljā* > Lith. *saulė*) (Mažiulis 1995: 45). The word *žemė* is thought to have derived from the adjective of female gender in PIE, which gave rise to the noun *žemė* (ibid.). It should be noted that the lexemes *žemė* and a *žmogus* ‘human being’ derive from the same stem in PIE, which shows that a person is conceptualized as an earthly creature from the etymological perspective.

The relation between *žemė* and Lithuanians has been described by ethnologists, mythologists, philosophers and literary researchers. The philosopher A. Šliogeris states that *žemė* and everything it provides has formed him as an individual. Although he has taken root in city life, *žemė* links him to simple earthly things, “which are sacred to me and which [...] I will take to the grave with me” (Šliogeris 2011: 106). The links between people and *žemė* have been analysed in a number of articles by the ethnologist D. Vaitkevičienė, according to whom “*žemė* is a concept that unites two important aspects of human life: work (making one’s living ‘off land’) and being (living ‘in one’s own land’). One can refer to it as *cultivated land*, or a farm, and as *land to live in* or motherland” (Vaitkevičienė 2013: 42). Similar ideas about the relationship between people and *žemė* are found in the works of mythologist N. Laurinkienė: “Since ancient times the Balts have been characterized by a close relationship with nature, its periodical cycles of change and *žemė* in particular, which has been their living and working environment. [...] In the culture of Balts, a house built on one’s own plot of land functions as an existential centre for people united with *žemė*” (Laurinkienė 2013: 32–33). Lithuanians have never detached themselves from nature and the power of the earth that lies in nature:

The sense of closeness between humans and nature enables a deeper insight into the essence of the universe and experiencing it in one’s own way. [...] In primaeval Lithuanian folklore, like in no other nation, people and land, people and the forest or a tree are almost an indivisible whole because the power of earth lies in them all. All natural phenomena and objects — people, celestial bodies, birds, trees, stones, fire, etc. have life, i.e. a “soul” or “power”, that is everywhere in the sky/heaven and on earth. (Gimbutienė 1949)

M. Pretorius also notices that the descendants of Balts are convinced that there is something divine in land or earth. Worshiping the deity of the Earth is part of human life, farm work, and festivals and it has also been of particular importance to farmers (Laurinkienė 2013: 17).

Žemė is the mother. This understanding and characterization is based on functional identity. Both land and the mother are birth givers, bread givers, caregivers. In the majority of old European cultures, including the culture of Balts, life was derived from the earth. The earth as a food provider and grower is considered to be the Mother-Goddess. The ground gives shelter to its dead children, but it has to be native land. Even the grave itself “is identified with motherland, native land” (Vaitkevičienė 2013: 67). This desire of Lithuanians to have their bones resting in the native place after death also lies in the depths of their cultural awareness. Since ancient times, land to Lithuanians has been sacred or holy. At present the saying “holy land” is found in the religious scripts but the old perception of holy, sacred land has not disappeared. The philosopher V. Rubavičius gives the following interpretation of this motif: “All lands and motherlands are holy or sacred in one way or another. Only we either forget about it ourselves or are forced not to pay attention to it. But the aspect of holiness is alive in the consciousness of people – just as the holiness of bread or parents’ hands” (Matulevičienė 2013: 4).

This study is based on original insights of the author and as a follow-up of the project “Bread-Mother-Land” (2019–2020) supported by the State Commission of the Lithuanian Language. A full description of the concept ŽEMĖ proposed according to the methodology of Lublin Ethnolinguistic School will be available in a forthcoming monograph, while this article focuses only on the portrayal of this concept in Lithuanian literature. Because the data from literary sources is extremely extensive, I only focus here on lexical insights, with cultural connotations.

Žemė ‘land earth, ground’ in literature

The lexeme *žemė* is very frequent in literary texts, from the idioms such as “as black as land/soil”, “as silent as land”, “as if after selling his land”, to poetic epithets with an esthetic function. The corpus of 600 instances of the use of this lexeme was compiled. In her article “Škicai apie psichines galias tarp praeities ir dabarties”, M. Gimbutienė (1949) writes: “The love of land. Prophetically, the symbol of mother-land shines on the king’s palm with such amazing warmth in the M. K. Čiurlionis’ picture “The Fairy Tale of

Kings” [...] It is your motherland, it is a source of love and power”. This is understandable given that this was the first generation of Lithuanian writers without land. Even living in city cultures, they cannot become detached from land. M. Gimbutienė quotes B. Sruoga as an example: “The land, my mother, I come from you, you feed me, you carry me and you will hide me after my death” – these words of prayer are still heard in Lithuania today. Land is the beginning and the continuation of everything to another well-known poet J. Baltrušaitis. “The line of land is the main one; lighter metaphorical images are built on its foundation” (Daujotytė 2005: 88). The main idea in his poetry is the following:

humans are only travellers in this world, *žemė* to them is only one step in the whole staircase they have to climb; big and small things weigh the same when put on the scales of centuries. The sky is reflected in the earth and the earth is reflected in the sky. All is connected by eternal divine breathing and the poet feels it in the stone, the blossom, the star and the human being. (Radauskas 1947)

K. Bradūnas and Nyka-Niliūnas can be called poets of Lithuanian land. According to A. Macena, “The land glorified by Bradūnas is neither the landscape nor current national reality” (Maceina 2004).

The data from the collected corpus show that in literary texts *žemė* is:

a planet:

- (1) *Mūsų žemė jauna dar.* [Our **earth** is still young] (K. Binkis, “Augnelių arija”)
- (2) *Jis galvojo, kodėl žemė nesusiduria su kita planeta, kodėl dienos ir naktys nesudūža į šipulius?* [He thought why **the earth** does not collide with another planet, why days and nights do not break into pieces] (J. Grušas, “Rūstybės šviesa”)
- (3) *Ant žemės rutulio protingųjų skruzdynų.* [On the prudent anthills of the sphere of **earth**] (Maironis, “Vakaro mintys”)
- (4) *Jo didelės, tamsūs šešėlis krenta / ant žemės rutulio.* [His large, dark shadow falls on the sphere of **earth**] (H. Nagys, “Poeta”)
- (5) *Žemė skrenda erdvėj be pastogės, / Skaldo medį speigai karšti.* [**The earth** is flying in the space without its shelter, hot frosts are splitting wood] (H. Radauskas, “Žiemos darbai”)
- (6) *Jų ten milijardų milijardai, jų šviesa iki mūsų eina tūkstančius šviesmečių. Jos visos begalę kartų didesnės už Žemę.* [There are billions upon billions of them there, their light travels across thousands of light-years. They all are countless times bigger than **the Earth**]. (B. Radzevičius, “Priešaušrio vieškeliai”)

an element:

- (7) *Tu nė neįsivaizduoji, ką žemė, oras, vanduo ir ugnis gali nužiesti.* [You cannot even imagine what **earth**, air, water and fire can do] (V. Papiėvis, “Eiti”)

something in opposition to the heaven/sky:

- (8) *Čia žemė, ten dangus ir angelai.* [**The earth** is here, the heaven and the angels are over there] (V. Mačernis, “Žiemos sonetai”)
- (9) *Dangų saulėlydis geltonas, / O aš į žemę sugrįžtu.* [The yellow sunset in the sky, and I am coming back to **the earth**] (H. Radauskas, “Sugrįžimas”)

(10) *Ir jei ji buvusi gera, tai dievas vedęs ją į savo rojaus sodnus, kur ji matanti tokių gražybių, kokių niekas žemėje nesąs matęs ir nepamatysiąs, kad ir visą pasaulį iškeliautų, ir girdinti tokią puikią muziką, kokios niekas nesąs girdėjęs šioje žemėje.* [If she behaves well, God takes her hand and leads her by her hand to his gardens, where she sees beautiful things she has never seen on **earth** and hears the music that nobody has ever heard on this **earth**] (Šatrijos Ragana, "Sename dvare")

(11) *Pajuto visa savo prigimtimi žemė, kad ji svetima dangui ir nepanaši į jį.* [The **earth** felt with its own nature that it is a stranger to the heaven and is distinct from it] (A. Ramonas, "Ramybės kalva")

(12) *Žodžiai ir darbai tebesiskyrė taip, kaip dangus ir žemė.* [The words and deeds differed like the sky and **the earth**] (V. Juknaitė, "Išduosi. Balsu")

Žemė as a planet is very frequently used in literary discourse and is here perceived from space: it orbits the sun together with other planets and is compared to other celestial bodies (1–6). In literature *žemė* emerges as one of the elements (7) or as opposition to heaven (12). *Žemė* is a stranger to heaven (11). There are no such beautiful things and music on the earth as there is in heaven (10), even the sunsets are wonderful there (9); the angels also live there (8); on earth everything is commonplace and uninteresting.

the world:

(13) *Užpuola žemę vakaras, ir nusileidžia saulė.* [The evening is attacking **the earth**, and the sun is sitting down] (B. Brazdžionis, "Yra gyvenimas")

(14) *Aš anksčiau vis maniau, kad jisai gyvena danguje, galingas, visa žinąs, senas, truputį rūstus, truputį geras, dažnai susiraukęs, nes jį žmonės nuolat piktina, sėdi aukštame soste ir iš aukšto niauriai žiūri į visa, kas dedasi čia žemėj.* [Earlier I thought that he lives in heaven, so powerful, knowing everything, old, a bit austere and a rather good, frequently frowning because people make him angry. He sits high on a throne and looks down in a gloomy way at what is happening here **on earth**] (V. Krėvė, "Bedievis")

(15) *Kai žvaigždės žemėn byra.* [When the stars fall down on **earth**] (A. Miškinis, "Pavasaris")

(16) *Saulė žemėn bėrė šimtą spindulių.* [The sun sent hundreds of beams on **the earth**] (A. Miškinis, "Melodeklamacija")

(17) *Senieji pagonių dievai, išvyti naujojo dievo iš savo buveinių, priversti amžinai klajoti po šią žemę, - nesenstantys, jauni, sklidinai nebesuprantamo šiem laikams gamtos gyvastingumo.* [The old pagan gods, driven out from their home by the new god, are forced to roam this **earth** forever – ageless, young, full of natural vitality that is hard to understand these days] (A. Ramonas, "Ramybės kalva")

life:

(18) *aš guliu po klevais ir galvoju, o kai reiks numirti / ką norėčiau susitikt paskutiniam žemės kely* [Lying under the maples, I am thinking about whom I would like to meet on my last journey on **this earth**] (S. Parulskis, "Apraudojau gražų žodį")

(19) *Bet ar tikės? Nepatikės, kad gali būti skausmas / Su šviesia šypsena keliaujančiam žeme...* [Will they believe? They will not believe that there can be pain in the passenger travelling with a light smile on **earth**] (J. Aistis, "O taip graudu")

(20) *Nedaug dienų man buvo jūsų žemėje žadėta.* [I was not promised many days on your **earth**] (B. Brazdžionis, "Nedaug dienų")

the surface on which there is life:

(21) *Taip, nėra nieko už žvaigždes aukštesnio, / Ir nieko taip brangaus, kaip žemė ši po kojų!* [Yes, there is nothing higher than the stars and there is nothing more valuable than this **land** underfoot]. (J. Aistis, "Ir ašaras")

(22) *Nemainyčiau šitos žemės / Į didžius turtus.* [I would not exchange this **land** for any huge wealth] (J. Aistis, "Mėnesiena")

(23) *Šičia, žemėj, plakas žmonės, / Miršta ilgesy. . .* [Here on **earth** people nestle together and die in longing] (J. Aistis, "Šilima")

(24) *Išnyks Doveikos vardas šioje žemėje.* [The name of Doveika will disappear from this **earth**] (M. Katiliškis, "Miškais ateina ruduo")

a solid surface on which buildings stand; a surface for sitting, standing, walking, etc.:

(25) The corner of the roof by the porch, which was leaning on **the ground** already, seemed to have balance from the other corner to prevent windows from chewing their way to **the ground**. (Žemaitė, "Marti")

(26) *Cit, neverk! – tarė Antanas, keldamas ją nuo žemės.* ["Shh, stop crying!"; said Antanas lifting her from the **ground**] (Žemaitė, "Sučiuptas velnias")

(27) *Pasirėmęs lazdele sunkiai rangė dėdė Simanas senus savo kaulus, kol atsisėdo ant žemės.* [Leaning on his cane, uncle Simanas was hardly moving his old bones until he sat on the **ground**] (J. Biliūnas, "Žvaigždė")

(28) *Nuvargęs pargriuvo ant žemės ir pajuto, kad iš akių krinta gausios skaudžios ašaros.* [He fell on the **ground** tired and felt that abundant painful tears were falling from his eyes] (J. Biliūnas, "Pūga kalnuose")

(29) *Juodėriai žirgai kaip slibinai pašoko iš vietos, sudundėjo žemė, ir karieta nulėkė kaip viesulo pagauta.* [Ebony horses jumped to their feet like dragons, **the earth** thundered, and the carriage flew like a whirlwind] (K. Boruta, "Baltaragio malūnas")

(30) *Todėl jam ir tokios merginos prireikė, su kuria galėtų lėkti kaip paukščiai, žemės nesiekdami.* [For this reason he needed a girl with whom he could fly like birds without touching **the ground** with their feet] (K. Boruta, "Baltaragio malūnas")

(31) *Skyla uolos ir granito sienos trupa, / ir kaip lapas dreba žemė nebylė.* [The rocks are tearing apart and the granite walls are crumbling, the mute **earth** is trembling like a leaf] (B. Brazdžionis, "Žmogaus golgota")

(32) *Turėjo savo svajones, ir jos lėkė, žemės nesiekdamos, virš šiaudinių stogų, virš visko, kas buvo jo jauna buitis.* [He had his dreams and they were flying without touching the **ground**, above the thatched roofs, above everything what was his young household] (M. Katiliškis, "Miškais ateina ruduo")

(33) *Užpykęs, kad ima terškinti, dangus ir žemė dreba kaip epušės lapas.* [When angry, he starts thundering and the sky and **earth** shake like an aspen leaf] (V. Krėvė, "Perkūnas, Vaiva ir Straublys")

(34) *Rodės, kad ir kas čia nutikty, ji judės, instinktyvios galios stumiama, vaikščios į tvartą, klojimą, šers galvijus, o akys bus pilkos, sausos kaip gruodo sutraukta žemė.* [It seemed that no matter what happens here, she will keep going to the barns and stables, will keep feeding her cattle driven by instinctive power, and her eyes will be grey, dry like **the ground** frozen in December] (B. Radzevičius, "Priešaušrio vieškeliai")

(35) *Atsargiai pastatė portfeli ant žemės.* [He carefully put his case on **the ground**] (A. Ramonas, "Ramybės kalva")

(36) *Mergaitė pastatė kibirą ant žemės, įkėlė koją ir mazgojo ją kairiąja ranka, o dešiniąja prilaikė kartį, kad svirtis kibiuro nekeltų į viršų.* [The girl put the bucket on **the ground**, loaded her leg into it and started washing it with her left hand. She was

holding the pole with her right hand to prevent the balance-beam from lifting the bucket] (V. Ramonas, "Kryžiai")

(37) *Kėkštas pralėkė pro šalį, zylutė bėgo žeme ir stragiai krusčiojo uodegaitė.* [The jay passed by, the tit was running on the **ground** moving its tail] (A. Vaičiulaitis, "Valentina")

(38) *Prie tų sklypų pamiškėse tūno susigūžusios, prie žemės šiaudiniais stogais pritūpusios samanotos lūšnelės.* [The mossy huts stood slumped by those land plots with their thatched roofs squatted to **the ground**] (A. Vienuolis, "Medvėgalio pilis")

(39) *Gruzijos kalnuotojoj šiaurėj, kur devynis mėnesius per metus žemė esti sniegu apklota, ant sunkiai prieinamos kalno viršūnės, Kazbeko papėdėje, stovėjo senas turtingas šventosios Ninos vienuolynas.* [In the mountainous northern part of Georgia, where the **land** is covered in snow nine months of the year, on the top of a hardly accessible summit, at the foot of Kazbek, there stands an old and rich Nina monastery] (A. Vienuolis, "Užkeiktieji vienuoliai")

(40) *Tarpais tarp sprogimu[328?], kai po mumis nedundėjo žemė, aš girdėjau, kaip vis tiek ji dunda nuo mano širdies plakimo.* [Between explosions, when **the ground** under us was not thundering, I still heard the thunder because of my heartbeat] (R. Granauskas, "Raudonas ant balto")

Žemė is a world where the Creator observes people from above (14) but also where you can meet the old gods (17). The sky pleases this world with stars and sun beams (15, 16), the day here is followed by the evening (13). Žemė represents the life of a person (20) or a symbolic journey (18, 19). It is difficult to live here, the relations among people are complicated (23), a person's name will disappear from the memory of people when he or she dies (24). But people would not exchange the land they are living on for anything (21, 22). Their houses stand on the ground as if attached to it, slumped to avoid being seen (25, 38). The seasons of the year change (39), living creatures keep running here and there (37), a person sits on this ground (27), falls on it when pain hits (26, 28), puts things on it (35, 36), walks on it (34). Žemė thunders under one's feet (29, 40), trembles or shakes when curses are sent from above (31, 33). When a person is happy, they almost fly without reaching the ground with their feet (30, 32).

a property, possession:

(41) *Užėina kartais toks bjaurus ūpas, kad visa savo ypata pavydžiu tiems, kurie nors mažą žemės sklypelį turi.* [I sometimes get such a bad feeling that I strongly envy those who own even a small plot of **land**] (J. Biliūnas, "Pakeleivingi")

(42) *Jam pradėjo regėtis, kad jisai nebe neturtėlis pono vergas, bet jau laisvas ūkininkas, turintis pakaktinai nuosavos žemės, turintis paaugusius vaikus ir ramiai sau su jais ir su savo moterim gyvenantis.* [He had a vision that he is not a poor slave to his master anymore but a free farmer, with a sufficient plot of owned **land** and elder children, living with them and his woman peacefully] (J. Biliūnas, "Liūdna pasaka")

(43) *Jauni žmonės, kuriems buvo paskirti sklypai iš eigulynės, tik pasidairė ir, dar senio pagąsdinti, kaire ranka peržegnojo gautas žemes.* [The young people who were given plots from the forest station only looked around and, threatened by the old man, blessed their **lands** with their left hands] (M. Katiliškis, "Miškais ateina ruduo")

(44) *Mama sakė, kad ji pati netrukus išeisianti. Jonas turi žemės pirkęs ir pradės ant savęs.* [Mom said that she will leave soon. Jonas bought some **land** and will start to work on his own] (M. Katiliškis “Miškais ateina ruduo”)

(45) *Ji tad norinti pasiūmti mergaitę, ją įdukrinti ir užrašyti ir namus, ir žemę.* [She wants to take a girl and to adopt her, to leave the house and the land to her as inheritance] (M. Katiliškis, “Miškais ateina ruduo”)

(46) *Madingas šūkis - turėti žemės. Jei ne paveldėtos, tai nusipirkto iš nusmukusio savanorio ar bankui uodegą per giliai įkišusio vargdienio.* [A trendy slogan is to possess some **land**. If not inherited, then bought from someone who grew poor, or from a poor person who was seriously in debt to the bank] (M. Katiliškis, “Miškais ateina ruduo”)

(47) *Ligu pasklydo gandas apie dalijimą žemės, norinčių atsirado minios! . . .* [When the rumour spread about distribution of **land**, the crowds of those who wanted to get it gathered!] (Lazdynų Pelėda, “Ir pražuvo kaip sapnas”)

(48) *Užsidirbsiu kur ir išsisuksime šiaip taip, - raminosi patsai save, - užtat įgysime savo žemelės . . . savo sklypelį, savo kampelį!* [“I will earn money somewhere and we’ll get out of this somehow”, he calmed himself down, “but we’ll buy our own **land**. . . , our own plot, own place!”] (Lazdynų Pelėda, “Ir pražuvo kaip sapnas”)

(49) *Viešpatie! bet juk tai ir buvo mažytis mažutėlis upelis, vingiuojantis Gailiaus žemės pakraščiais iš vienos kūdros į kitą, kuriuose Gailius, vienintelis keistas žmogus šiame krašte, žvejys ir medžiotojas, gaudė karosus ir pyplius.* [Oh God! But it was a tiny brook, which was winding through the fringes of Gailius’ **land** from one pond to another, where Gailius, the only strange man in this area, a fishman and hunter, was catching crucians and small fish]. (V. Ramonas, “Ramybės kalva”)

(50) *Tik žodžio reik, o ne žemę parduot. Žemę parduosi, bet greit nenupirksi.* [Only the word is needed but not to sell the **land**. You can sell the **land**, but you will not buy it soon] (V. Ramonas, “Kryžiai”)

(51) *Šitą žemę jam paliko tėvai.* [He inherited this **land** from his parents] (V. Ramonas, “Kryžiai”)

(52) *Pasiekęs Mindaugo valdomas žemes ir poilsiuvi apsistojęs netoli Vorutos.* [He reached the **lands** governed by Mindaugas and stayed for rest near Voruta] (A. Vienuolis, “Šventavartė”)

(53) *Kaip gyvensim be savo žemės, be grūdo saujoj, kaip gyvensim tokiam netikrume ir nežinojime?* [How are we going to live without our own **land**, without grain in the hand, how are we going to live in such uncertainty and ignorance?] (R. Granauskas, “Gyvenimas po klevu”)

Žemė has always been the greatest wealth for Lithuanians: earlier it was a source of living, later it became an indicator of social status. A person cannot even imagine their life without it (41, 53), even though sometimes it is only a matter of fashion (46). By owning land they feel proud (42). *Žemė* can be received (43, 47), bought (44, 48), inherited, (45, 51), sold (50); it can belong to a specific governor (49, 52), but a person has to own it or will live in uncertainty and ignorance.

soil, a cultivated layer:

(54) *Duoda keturis šimtus, ir dalis nemaža, o mano gyvenimas, nors ir apleistas, bet žemė gera.* [They give four hundred and the dowry is big. My life is rather neglected but my **land** is good] (Žemaitė, “Martė”)

(55) *Tėvo dirvos arimų kvapas, / kai paimu šventos žemelės saują.* [The smell of parents' ploughings when I take a handful of holy **soil**] (B. Brazdžionis, "Antifona")

(56) *Čia saulės auksas byra, / Čia žemėn grūdus barsto.* [The gold of sun is falling down, seeds are cast on **the ground**] (A. Miškinis, "Pavasaris")

a loose layer:

(57) *Ir skaičiavo pinigų už kubinį metrą žemių, už kubinį metrą durpių.* [He counted money for a cubic meter of land, a cubic meter of peat] (M. Katiliškis, "Miškais ateina ruduo")

(58) *Bjauriai atrodė suverstų žemių krūvos, išvartyti krūmai, išlupti akmenys ir kelmiai.* [The heaps of land, uprooted scrubs, peeled stones and stumps looked awful] (M. Katiliškis, "Miškais ateina ruduo")

a fertile/infertile layer:

(59) *Ji buvo iš tolimų šalių atgabentas trapus augalas, į šią grubią žemę persodintas, bet niekados neprigijęs.* [She was a fragile plant brought from faraway lands and replanted to this rough **soil** but she never took roots] (J. Grušas, "Užgesusi žvakė")

(60) *O nenaši žemele ir skurdi pastoge.* [What infertile **land** and what a poor shelter] (J. Aistis, "Mano gimtinė")

(61) *Pjaunu šieną anksti rytą [...] ji tarp energingai lendančių iš žemės agurky, gal tikisi sučiupti kokį neapdairų buožgalvį ar vandens vabalą, pakliuvusį į laistytuvą.* [When I was mowing the hay early in the morning [...] among cucumbers, which were getting off the **ground** so energetically, I was expecting to catch a reckless tadpole or a water beetle that had got into the watering can] (A. Ramonas, "Ramybės kalva")

(62) *Jie prisivežė eglių ir sukasė jas į žemę.* [They brought fir trees and dug them into the **ground**] (V. Ramonas, "Kryžiai")

(63) *Žemė čia prie šlyno, bulvelės, žinoma, neįkiši, kviečio pyragui nepabersi, bet ar viena bulve žmogus sotus? [The **soil** here is clay, you cannot plant a potato, you cannot sow wheat for pies but does a person live only on potatoes?] (J. Baltušis, "Sakmė apie Juzą")*

(64) *Ir nusalusi žemės širdis, išvarvinusi savo sultis ir kraują ir atidavusi iki paskutiniojo.* [The frozen heart of **earth**, which drained its juice and gave away all its blood] (M. Katiliškis, "Miškais ateina ruduo")

(65) *Yra net tokių žmonių, kurie sako: žemė ten riebi, gerai įmėžta, todėl viskas ten gerai auga – ir medžiai, ir žolės.* [There are people who say that the **soil** is fatty there, well enriched, therefore everything grows well there, trees and grass] (V. Krėvė, "Bedievis")

the layer to which something can be nailed:

(66) *Drebulyš perbėgo mišką. Jis pasidarė trankiai garsus, atpalaiduojąs iš savęs visa, ką buvo sugėręs per ilgus žiemos mėnesius, ką šaltis buvo sukakęs akmenine kule į žemę.* [Tremor ran through the forest. It became louder, let everything out what it had absorbed through the long winter months and what frost had nailed by stone hammer to the **ground**] (M. Katiliškis, "Miškais ateina ruduo")

the layer where something can be hidden:

(67) *Giliai į žemę paskandinome jaunystės sapnus.* [We drowned the dreams of young days into the **ground** deeply] (H. Nagys, "Pradžios mokykla kaime")

Žemė is a certain layer where something is hiding or hidden (67), where something can be nailed (66). It can also be a loose layer of land (57, 58) or

land in heaps or measured in cubic meters. But the most important aspect is that land (soil) is a cultivated layer and is assessed according to its quality (54); seeds are cast into it (56); it is holy because the work of the plougher is holy (55). This layer is fertile (65), it is suitable for planting something (62), plants grow from it (61), but it can be poor (60, 63), infertile (64) with nothing growing there (59).

the surface that something leans to:

(68) *Ir vieškeliai sudundo, / Beržai žemelėn sviro.* [And the roads thundered, the birch trees were leaning to **the ground**] (A. Miškinis, "Lietuva!")

(69) *Kasdieną didžiau linko prie žemės, ir sunku jai buvo bešeimininkauti.* [Every day she was leaning to the **ground** more and more and it was more and more difficult for her to do all the housework] (Lazdynų Pelėda, "Ir pražuvo kaip sapnas")

Leaning towards the earth is related to a disaster (68), old age or loss of strength (69).

dirt floor:

(70) *Motyna apklostė vaiką lopšy, auklę apgobė skepetu, pametė skarmalą ant žemės pas lovą, ant to liepė stoties, nes kojelės basos, žemė šalta.* [The mother folded her child in the cradle, wrapped up the nanny with a sheet, threw a rag on **the ground** near the bed and asked to step on it because **the ground** was cold] (Žemaitė, "Neturėjo geros motinos")

In this meaning *žemė* is rarely used in literature and is found only in the works of Žemaitė while describing poor rural environment.

mother:

(71) *Anžius žydėjus, motina žeme* [You have bloomed for ages, you, mother **earth**] (J. Baltušaitis, "Motina žeme")

(72) *Žindęs žemės krūtį, Tverk šios žemės vargą.* [Having sucked the breast of the **earth**, suffer its hardships] (J. Baltrušaitis, "Švytuoklė")

(73) *Iš toli tu ateini, gyvybe žiedo, iš tamsiųjų žemės motinos gelmių.* [You come from far away for a blossom of life, from the darkest depths of mother **earth**] (B. Brazdžionis, "Žiedo gyvybė")

(74) – *Bobule, o kam dievulis duoda žiemą, kad ji tokia šalta ir negera? - klausia senele Antanukas. - Ar kad ant žmonių supyksta?*

– *Kad žemelė, anūkėli, atsilsėty. Ir jai, motutei, reikalingas, vaikeli, poilsis.*

Antanukas kraipo galvytę, mąsto ir suprasti negali, kaip tai žemelei reikalingas poilsis? Ar ji ką daro, ar ji gyva?

– *O kur toji žemelė gyvena? - klausia jis vėl senele.*

– *Po mumis, vaikeli. Mes visi ant jos šaltos, motinėlės, krūtinės ir augam, ir gyvenam...*

[“Granny, why does God send winter to us if it is so cold and bad?”, Antanukas asks his grandmother. “Does it get angry with people?”]

“To allow the **earth** to rest. The mother needs rest, my dear.”

Antanukas shakes his small head, thinks hard and cannot understand why the **earth** needs rest. Does it do anything, is it alive?

“And where does it live, this **earth**?”

“Under us, my child. We all grow and live on the cold chest of our mother. . .”] (V. Krėvė “Antanuko rytas”)

(75) *Žemynėle-motinėle rūpestinga, Sušukuok javų lygiuosius laukelius.* [**Earth-mother**, so caring, comb the even crop fields] (K. Bradūnas, “Protėvio malda”)

breadwinner:

(76) *Jie dabar galėjo savarankiškai gyventi; žemė juos maitino.* [Now they were able to live on their own; the **land** fed them] (J. Savickis. “Velnio šeinė katarinka”)

life and death:

(77) *Tu, žmogau, iš žemės dulkių kilęs, / Žemės dulke tapsi.* [You, man, come from **earth** dust, you will return to **earth** dust] (J. Aistis, “Imago mortis”)

(78) *Maniau – mirsiu, kad jau žemė į save traukia.* [I thought I’d die if the **earth** were to attract me already] (V. Krėvė, “Bedievis”)

a graveyard, place for burying:

(79) *Tu kvėpi ta geltona žeme / Iš kapui iškasto kapo.* [You smell of this yellow **earth** dug out of the grave] (J. Aistis, “Klaidžiojanti liepsnelė”)

(80) *Kas žemelėn grįžo - amžinai nutilo.* [The one who returned to **earth** fell silent forever] (S. Nėris, “Kodėl tyli žemė”)

(81) *Ne vienas ir iš pačių pony buvo čia paslėptas žemėje, tam tyčia įtaisytame mauzoliejuje sode.* [Not one from the masters themselves was hidden in the **ground**, in the mausoleum built on purpose in the garden] (J. Savickis, “Paskutinis rapsodas”)

(82) *Ten žemė, juos pridengusi, puri, lengva.* [The **earth** is there, soft and light, covering them] (V. Mačernis, “Žiemos sonetai”)

(83) *Paskui nunešė Kazelės lėlutę į kapus, įleido į baisiai gilią duobę ir užbėrė žemėmis.* [Then they brought Kazeles’ doll to the graveyard, placed it into a very deep grave and covered with the **earth**] (Šatrijos Ragana, “Sename dvare”)

Žemė is the mother who gives birth, feeds, cuddles and takes care after death. *Žemė* is alive, it lives and relaxes (74) like a person. It is eternal (71), people come from it (73), it feeds them (72, 76), takes care of them (75), everybody grows and lives on its chest (74); however, the time comes and it attracts again to itself (78) because we come from the dust and return to the dust (77), and *žemė* becomes your grave (79, 81). *Žemė* covers you gently (82, 83) and will return you to where you came from (80).

a measure of silence:

(84) *Jurga juokdavosi, išgirdusi tokias kalbas, o senis Baltaragis kaip žemė tylėdavo.* [Jurga would laugh hearing such talks but old Baltaragis was as silent as the **earth**] (K. Boruta, “Baltaragio malūnas”)

a measure of size and length:

(85) *Po kaire, priešais keliuką, ateinantį iš sėdybos, eglės juodomis šakomis siekė žemę.* [On the left side, just in front of the road that was running from the farmstead, the fir-trees were reaching the **ground** with their black branches] (M. Katiliškis, “Miškais ateina ruduo”)

(86) *Ant galvos žalių rūtų vainikas, užpakaly daugel daugel kaspinių, ilgų, ligi žemės, įvairių įvairiausių spalvų, ir raudonų, ir žalių, ir dar kokių.* [A green ruth wreath on the

head, a lot of long ribbons reaching the **ground**, of various colours, red, green and other colours] (V. Krėvė, “Skerdžius”)

(87) *Mažos mergelės su ilgais, lig žemės, plačiais sijonėliais, besipainiojančiais joms po kojų, su trumpučiais liemenėliais ir surištais po smakrelių skepečiukais.* [Little girls with long **ground**-reaching broad skirts, short waists and scarfs tied under chins] (Šatrijos Ragana, “Sename dvare”)

(88) *Suviniota į drobę karšta plyta pašildytas patalas, komoda kampe ar spinta, stalelis, žvakidė ant stalelio, užuolaidos iki žemės, patalų kalnas, išpurentos pagalvės.* [Wrapped into linen, warmed up with a hot brick, a chest of drawers or a wardrobe in the corner, curtains reaching the ground, a heap of bed linen, soft pillows] (A. Ramonas, “Ramybės kalva”)

(89) *Jos ilgas rūbas velkasi žeme, mirga ir žvilga sidabru!* [Her long robe was touching the **ground**, flashing and shining silver] (I. Simonaitytė, “Aukštųjų Šimonių likimas”)

a measure of small size:

(90) *Sklinda violetiniai čiobreliai - mažutėliai - vos nuo žemės kyla.* [The purple thyme is spreading – small, hardly rising from the **ground**] (J. Degutytė, “Čiobreliai”)

(91) *Senovėj žmonės kaip galėdami sodino medžius aplink namus, sodžiuose kaip giriose švokštė šlamėjo, visokių paukščių pilna buvo, o dabar koks ten snarglius, vos nuo žemės paaugęs, šūkaloja: “nukirsiu, nukirsiu!” – šaipydamasis pyko Lapinas.* [In old times people would plant as many trees around their homes as possible, villages sounded like forests and the birds sang, they were full of various birds, now any bogger, barely grown from the ground, shouts: “I’ll cut it down, I’ll cut it down!”, Lapinas shouted mockingly] (V. Krėvė, “Skerdžius”)

(92) *Kapų kauburėliai veik sudilę, su žeme lygūs, o atspėjo, prie kurio reikia atsiklaupyti.* [The hillocks of graves were almost gone; they were equal to the **ground**, but he guessed where to kneel] (J. Baltušis, “Sakmė apie Južą”)

a point of reference:

(93) *Saulė dar per tris sieksnius nuo žemės.* [The sun is still three fathoms above the **ground**] (M. Katiliškis, “Miškais ateina ruduo”)

As can be seen from these examples, *žemė* can serve as a certain measure or point of reference. If a person is silent, they are compared to the silence of land (84). If something reaches *žemė*, it is long, valuable or luxurious (85–89). If something barely rises from the ground, it is small and not grown up yet (90, 91) and hardly seen (92). *Žemė* can be a point of reference (93) when something has to be measured.

a state, country:

(94) *Tai toks miškas traukęsis par Lietuvos žemę.* [Such forest was covering the Lithuanian **land**] (A. Baranauskas, “Anykščių šilelis”)

(95) *Eina garsas Prūsų žemės* [There is a sound of Prussian **land**] (Maironis, “Eina garsas”)

(96) *Pirmyn į kovą už tėvynę, / Už brangią žemę Lietuvos!* [Go forward to fight for Motherland, / For the dear **land** of Lithuania!] (Maironis, “Pirmyn į kovą”)

(97) *Mes išeisim Vilniaus imti, / Pavergty prikelti žemiy* [We will go to take Vilnius, / To free enslaved **lands**] (A. Miškinis, “Pėstininkai”)

(98) *Antai Rėziokas, visa metęs, išėjo, ir Putrimas, ir Kristupas visą laiką pusiaukelėj, ir mane, sakau, gal pašauks, kaip amžinatilsį mano tėvą, jis iki austrų žemės nuėjo. . .* [For example, Rėziokas went out leaving everything, and Putrimas and Kristupas are at half-way all the time, I think, I'll be called like my late father, he went as far as Austrian **lands**] (B. Radzevičius, "Priešaušrio vieškeliai")

(99) *Kas vakarą jis kilo į savo ramybės kalvą, kur, nutildęs savo sielos ūžesį, klausėsi širdies ausimi, ką jam kalba baltų žemė.* [Every evening he would go up his hill of tranquility, where, having muted his roar of soul, he would listen with the ear of his heart, what the **land** of Balts was saying to him] (A. Ramonas, "Ramybės kalva")

(100) *Dar niekada ji nepamanė, nepagalvojo, kaip tai buvo, kaip tai atsitiko, kad čia, lietvių žemėje, viešpatauja svetimieji.* [She never thought it would be possible that here, in the Lithuanian **land**, the strangers would rule] (I. Simonaitytė, "Aukštųjų Šimonių likimas")

homeland:

(101) *Kiekvieną rudenį iš mano žemės skrenda paukščiai, / kiekvieną rudenį palieka tėviškėj lizdus.* [Every autumn birds fly from my **land**, every autumn they leave their nests in the homeland] (A. Mackus, "Mano žemės paukščiai")

(102) *Mano žemėn sugrįžta gandrai!* [Storks return to my **land**!] (H. Nagys, "Gandrai")

(103) *Tai gimtoji žemė tave šauks.* [Your native **land** will call you] (S. Nėris, "Tu nubusi")

home:

(104) *Kadaise ta vieta neturėjo ryškesnės formos, vaizdo, o dabar lengvai jos vietoje iškyla Vaikystės žemė, lygiai taip nepasiekiama.* [Once upon a time this place did not have any vivid form or image, and now in this place there easily emerges the **land** of childhood, which is equally unreachable] (A. Ramonas, "Ramybės kalva")

(105) *Juk jam jau neberekėjo tvertis ginklo, ginti savo tėvų žemės.* [He didn't have to take a gun and to protect his parents' **land**] (I. Simonaitytė, "Aukštųjų Šimonių likimas")

(106) *Laimę ir prasmę mano žemės gyvenime gali duoti tik sugrįžus Gundė.* [The happiness and meaning to my **earth** life can be given to me only by Gundė after she returns] (I. Šeinius, "Kuprelis")

nationality:

(107) *Ir tada rugio paklausčiau: ar šita kalba aš kalbu, ar tautybės esu tos pačios – kaip ir žemė?* [And then I would ask the rye: do I speak this language or am I the same nationality as **this land**?] (M. Martinaitis, "Toli nuo rugių")

The lexeme *žemė* can refer to a specific state (94, 95, 96), the nations that live on this territory (98, 99, 100) or an implied country (97). It can be understood as a native place (101, 102, 103), home or a currently inhabited place (104, 105, 106). The concept of nationality is also linked to a native place or country because the nation has to have its own land, where its language is spoken (107), where people share the same customs and the same relation with nature.

dry land (solid ground):

(108) *Užlieja potvyniai žemes, vidur dienos užtemsta saulė.* [The **lands** are flooded, and the sun is getting dark at midday] (B. Brazdžionis, "Asperges me")

(109) (*Palonga – svieto pabonga, suprask: pabaiga*): *iš akių išnyko žemės kraštas*. [Polonga – the end of the world: the edge of the **earth** disappears from sight] (Vaižgantas, “Pragiedruliai”)

In the literary works *žemė* is alive. H. Nagys writes: *Mano žemė gyva per amžius!* [My land is alive forever] (H. Nagys. “Ketvirtas laiškas”). However, in the latter discourse it acquires a big number of human features, leads the same life and goes through the same emotions as people.

It works:

Baigia žemė darbo dieną. [The **earth** is finishing its working day] (J. Baltrušaitis, “Amžių vaidas”)

gets thirsty:

Lietus pakibęs virš ištroškusios žemės. [The rain is hanging over the thirsty **earth**] (R. Stankevičius, “Tylinčiųjų yra karalystė”)

is on the loose:

Kai mes merdėjom – / žemė lėbavo... [When we were dying, **the earth** was on the loose...] (B. Sruoga, “Gandas”)

breathes:

Ten gelsvom peteliškėm vidudienio žemė alsuoja. [The midday **earth** is breathing filled with yellow butterflies] (H. Nagys, “Kaimai vasaros vidudienį”)

Ne vėjas – tai žemė alsuoja. [It is not the wind; **the earth** is breathing] (J. Degutytė, “Kelio pradžia”)

sweats:

Geležinio darbo sunkumu / Gula sūrią, prakaituotą žemę [The burden of iron work lies on the salty sweaty **earth**] (K. Bradūnas, “Vitražas”)

has memory:

žemė juk turi atmintį, ji turi gerą atmintį [the **earth** has memory, a good memory] (R. Granauskas, “Gyvenimas po klevu”)

sleeps:

Užmigo žemė. Tik dangaus / Negęsta akys sidabrinės, [The **earth** has fallen asleep and only the silver eyes of sky will not close] (Maironis, “Užmigo žemė”)

snores:

Visa žemė knarkė įsisupusi miego marškonyje. [The whole **earth** was snoring wrapped into the shirt of sleep] (M. Katiliškis, “Miškais ateina ruduo”)

wakes up:

Kada žemė bunda. [When **the earth** wakes up] (the title of S. Nėris’ poem)

speaks:

Liaudies poetai kalbėjo / žemės, / vandens / ir velėnos / kalba. [The folk poets spoke the language of **earth**, water and turf] (H. Nagys, "Kryžkelė")

– Aš čia – gyva, – po kojų tarė **žemė**,

– *Aš čia – gyva, – sūnau, ar nematai?* [I am here – alive, – the **earth** spoke under my feet, – I'm here – alive, my son, can't you see ?] (B. Brazdžionis, "Aš čia – gyva")

is silent:

Kas man, ar negaliu tylėt, kaip žemė. [Whatever, can't I be silent like the **earth**] (J. Aistis, "Imago poetae tremenda")

is happy, patient, clean:

Tiems, kurie buvo kaip žemė – kantri, švari ir laiminga. [To those who were patient, clean and happy like **the earth**] (H. Nagys, "Dedikacija")

Sugrįžta jie – į žemę kantrią... [They return to the patient **earth**...] (S. Nėris, "Vėlinės")

is dizzy with love:

Svaigsta žemė lyg moteris nuo mylimojo kuždesių. [**The earth** is dizzy like a woman with the whispers of the beloved one] (V. Mačernis, "Pavasario sonetai")

passionate, proud:

Jam pasiduoda be kovos aistringa žemė išdidi. [The passionate and proud **earth** surrenders to it without a fight] (A. Nyka-Niliūnas, "Vėjas")

swirls, gets up:

Žemė svaigsta, smenga, kelias. [The **earth** swirls, sinks, gets up] (J. Aistis, "Menuetas")

gets speechless:

Ir kas buvo užgniaučęs žadą bundančiai žemei? [What left the wakening **earth** speechless?] (M. Katiliškis, "Miškais ateina ruduo")

is sad:

Nuliūsty žemė ir vanduo. [The **earth** and water would be sad] (A. Miškinis, "Baladė")

cries:

O žeme, aš girdžiu, kaip tu verki po mano kojom. [Oh, **earth**, I hear you cry under my feet] (H. Nagys, "Žemę praradęs žemdirbys")

wheeps:

O žeme mylima, kaip raudi tu po miestais... [Oh, beloved **earth**, you weep under cities ...] (H. Nagys, "Žemę praradęs žemdirbys")

gets frightened:

Jau stojo naktis, visai nutilo vėjas, ir kažkokia keista tyluma leidosi iš nematomo dangaus į išsigandusią žemę. [The night came, the wind ceased, and a certain strange silence descended on the frightened **earth** from the invisible sky] (A. Ramonas, “Ramybės kalva”)

is born and dies:

Kažkas tarė: Mūsų žemė miršta... [Someone said: “Our **earth** is dying...”] (B. Brazdžionis, “Melas”)

Žemės gimimą ir mirtį / Gretina lygiai ir pina / Amžių vainikas... [The birth and death of the **earth** are accompanied and composed of the wreath of centuries] (J. Baltrušaitis, “Širdies švytuoklė”)

The earth has a human body with body parts and internal organs.

It can be **nude**:

Ją šauksi, prikritęs / Prie žemės nuogos [You will call her pressing yourself to the nude **earth**] (S. Nėris, “Sūnus palaidūnas”)

has skin:

Žemė džiūvo ir skeldėjo iki kraujo. [The **earth** was drying up and cracking to blood] (M. Katiliškis, “Miškais ateina ruduo”)

palms:

tegul geria iš girių šaltinio, / iš žemės delnų [let them drink from the spring of forests, from the palms of the **earth**] (H. Nagys, “Brolis pasakoja”)

chest:

Į žemės praplėštą krūtinę vėjai sumetė lapus. [The wind threw the leaves into the ruptured chest of the **earth**] (H. Nagys, “Agonija”)

heart:

Plyšta žemės širdis... [The heart of the **earth** is breaking apart...] (K. Bradūnas, “Krauju krikštyti”)

veins:

Pro karštas lūpas išsipylęs / sunkus jo kraujas sunkiasi į žemės gyslas... [his heavy blood, spilled through his hot lips, oozes into the veins of the **earth**] (H. Nagys, “Ūkininko mirtis”)

Žemė is assigned one more human quality – it has a face. It can be wrinkled: *Žemės veidas susiraukšlėjo kalnynais, akmuo užčiaupė liepsnojančias burnas paskutiniams lavos fontanams.* [The face of the **earth** wrinkled with mountains, the rock shut the flaming mouths to the last lava fountains] (H. Radauskas, “Kantrybė”). It can also be ulcered: *ir žiūri, kaip karti migla ir dūmai dengia žaizdotą žemės veidą, grimztantį naktin* [you look at how bitter mist and smoke are covering the ulcered face of the **earth**, which is sinking into the night] (H. Nagys, “Rudenio laužai”).

In literary works the earth has
eyes:

Dykumų smėlyj atsiveria žemės akis – žydra oazė. [In the sand of dessert, an eye of the earth opens up, a blue oasis] (H. Nagys, “Vandenys”)

forehead:

... peleninis šešėlis ant žemės kaktos... [... ashy shadow of the earth's forehead] (L. Gutauskas, “Vilko dantų karoliai”)

cheeks:

Tik girdis, kaip šaltinių vandenys per žemės skruostus bėga. [You only hear how spring waters are running down the cheeks of the earth] (H. Nagys, “Pradžios mokykla kaime”)

In the literary works the earth is not only of usual black or grey colour, it can be characterised through unusual colours, for example blue:

Džiaugsmas ašaromis veržias / Ir lašais į pilką žemę krinta. [Joy bursts through tears and falls in drops to grey soil] (J. Aistis, “Anta skardžio”)

ir kaip tavęs tada, pilkoji žeme, nemylėt! [and how not to love you, grey earth!] (H. Nagys, “Mano žemės ruduo”)

Juodon žemėn gintarai nukrinta. [Pieces of amber fall on the black earth] (A. Miškinis, “Metalinis varnas”)

Žemelėje sieroj / Padėję kardą tarp savęs, sumigo priešai. [The enemies fell asleep in the grey earth with a sword between them] (A. Verba, “Tylos paliaubos”)

Iš pradžių geltonas smėlis biro, paskui pasirodė ir tamsesnė žemė. [In the beginning yellow sand was falling and later darker soil appeared] (J. Baltušis, “Sakmė apie Juzą”)

Snaigės baltos ir žemė balta. [Snowflakes are white and so is the ground] (V. Mačernis, “Snaigių muzika”)

Žemė vėl tarytum nuotaka balta. [The earth is white again like a bride] (V. Mačernis, “Žiemos sonetai”)

Mėlyną žemę. Mėlyną dangų. Mėlyną sniegą [Blue earth. Blue sky. Blue snow] (H. Nagys, “Mėlynas sniegas”)

Žalia žemė sutemų sapnan įgluso, / vaikšto vakaras, o vaikšto po namus. [Green earth fell into dream of dusk, the evening walks around and walks in the house] (B. Bazdžionis, “Mes neturime namų”)

Not only the colour of the earth is different but also the words that characterise the earth. In literary works the earth is lukewarm, good, poor, fertile, juicy, holy, sinful etc.:

Ir bučiuok dar drungną žemę. [And kiss this still lukewarm earth] (J. Baltrušaitis, “Giesmė”)

Vargo žmonės žemę savo myli. [Poor people love their own land] (A. Miškinis, “Metalinis varnas”)

*Nesakysiu... bet žemė **plačioji**, žalia, ji paslėpus paslaptį tyli...* [I won't tell it ... but **vast** land, green, it hides the secret and is silent] (H. Nagys, "Dvidešimtojo amžiaus pamišęs laikrodininkas")

*tada esi tokia **skurdi** tu, mano žeme, skurdi tarytumei pats vargas* [then you are so **poor**, my land, you are as poor as poverty itself] (H. Nagys, "Mano žemės ruduo")

*Tavo žemė buvo **tuščia** ir nuoga. Tavo žemė, kaip žemdirbio delnas.* [Your land was **empty** and nude. Your land is like a farmer's palm] (H. Nagys, "Laterna obscura")

*Tarp debesų ir lapų alsuoja žemė **gera**. Miega koralų saloj nepažįstamoj žemė **graži**.* [Between the clouds and leaves, **good** earth is breathing] (H. Nagys, "Kryžkelėlė")

*Neaplankysiu, žinau, Šventosios Žemės (man yra žemė visur **šventa**)* [I know I won't visit the Holy Land (land is **holy** to me everywhere)] (H. Nagys, "Stebuklas")

*Jei aš nesugrįžčiau, jei likčiau gulėti toj žemėj **derlingoj**, šaltoj, svetimoj...* [If I didn't return, if I remained lying in this **fertile**, cold, strange land...] (S. Nėris, "Parneški, juodas varne, žinią į mano gimtus namus")

*Kokia švelni buvo žolė, kokia **vėsi** žemė!* [What soft grass it was, what **cool** soil] (V. Ramonas, "Kryžiai")

*Prie juodos Jūros didžiulės akmenų skeveldros gulėjo ant **lipnios** žemės.* [By the black sea huge rock fragments were lying on the **sticky** ground] (A. Škėma, "Balta drobulė")

*žemė tarytum mirtis **švari*** [the earth is as **clean** as death] (S. Parulskis, "Žemė švari")

*Žemė **kaip ikrai*** [Soil is like **caviar**] (V. Ramonas, "Kryžiai")

*Į žvaigždėtą dangų ir **dumbliną** žemę...* [To the star-lit sky and **muddy** earth] (J. Baltrušaitis, "Smilgų šlamesys")

*Baisiai aukštas dangus, / Baisiai žemė **gili**.* [Awfully high sky, Awfully **deep** earth] (J. Strielkūnas, "Žiedas vėjuotą rudens dieną")

*Pabučiuok **sultingą** žemę* [Kiss **juicy** soil] (B. Sruoga, "Rymastis")

***Liekną** žemę – motiną...* [**Slim** earth – mother...] (B. Sruoga, "Pasaka")

*Ir kraujumi tėvų **nulaistytą** žemę* [And land **drenched** in parents' blood] (B. Sruoga, "Kalėjime")

*Ir jis daužė pagaliu besivoliojantį ant mėšluotos ir **pažliugusios** žemės Montę* [And he was beating Montė with a stick, who was rolling on manured and **slushy** ground] (S. Šaltenis, "Henrikas Montė")

*Aš arčiau dievo ir nesiruošiu grįžt į jūsų **nuodėmingą** žemę, chi...* [I'm closer to God and I'm not going back to your **sinful** earth, heh, heh...] (S. Šaltenis, "Henrikas Montė")

*Mums su sniego bobom, **žemiška** žeme.* [For us with snow women, with **wintery** earth] (A. Žukauskas, "Sniego bobos")

The farmer feels the smell of land, which invites him to go to the fields, to cultivate land and to talk to it. Writers also feel good or feel the scent of land, which reminds them of home and is pleasant even when it is a rotten or acid smell:

*Žemės **gardų kvapą** uosto, / Žarsto smiltį, kasa molį* [It smells a **delicious aroma** of earth, sprinkles sand and digs the clay] (J. Baltrušaitis, "Nemunas")

*Ir tas žemės **kvapas širdį pakutena** / Nečionykščio džiaugsmo nuostabia gėla.* [And this earth's **smell tickles the heart** by the wonderful pain of non-local joy] (J. Aistis, "Pavasarejant")

Žemė šilta, išmurdyta ratų, išklampota galvijų, kvepia pūvančiomis šaknelėmis, miežiais, avižomis. [The soil was warm, broken by wheels, carved by cattle, **smelling of rotting branches, oat, barley**] (B. Radzevičius, "Priešaušrio vieškeliai")

Vaikas tik dabar pamatė, kad čia prikasta apsnigtų duobių – iš vienos kyšojo žemėti rąstai ir skudurai, trenkė drėgnu žemės kvapu. [Only now the child noticed that there were pits dug around covered with snow – some dirty logs and rags were sticking out of one of them, the **wet scent** of earth was felt] (B. Radzevičius, "Priešaušrio vieškeliai")

Ir vėjas šaltesnis, ir žemės kvapas rūgštus. [The wind is colder and the **scent** of earth is **acid**] (V. Ramonas, "Kryžiai")

Ir žemė svaigiai pakvimpa vasara ir namais. [And the earth suddenly **starts smelling of summer and home**] (J. Degutytė, "Bėkit, bareliai")

Conclusions

The Lithuanian *žemė* 'land, earth, ground' is understood as a planet, as one of the four elements, as an element in opposition to water, or as solid ground. It also refers to this world, which differs from the sky/heaven and can stand in opposition to it because people think that the sky/heaven is good and the earth is full of things that are unfriendly to humans. *Žemė* is the world and the life goes on it, buildings stand on its surface, people sit, stand or lie on it, etc. It is the most valuable property of a person and it can be sold, presented, leased or left as inheritance. A person interested not only in what is happening on its surface but also in the layer that can be cultivated, used to grow food. People want this layer to grow flowers, trees and grass for them. They find various things in this layer and that is why they think that land can hide a lot from them. *Žemė* is the mother that provides the world with life and gives shelter after death. It takes care of people, feeds them and talks to them. It also serves as a peculiar reference frame and on its basis people evaluate other entities. *Žemė* can also refer to a specific state or a nation that lives on its own land, to or a person's native home, as well as to the lives of one's parents and ancestors.

The land is alive, it lives the same life as people. It has a face, parts of the body, internal organs, it experiences emotions and can be assumed to have divine powers. The land is of various colours: from the traditional colour of fertile soil, i.e. black, to some subtitle shades, i.e. yellowish brown or blue. It is also characterised through the most unusual words and expressions, such as "sinful", "juicy", "slim", "like caviar" and others. The smell of land is also exceptional, wet, and sour. The land smells of oats, barley, or summer home and this smell fills their heart with joy, evokes remembrances and nostalgia.

Sources

tekstai.lt
šaltiniai.info
antologija.lt

References

- Andrikonytė, Asta. 2018. Dainininkės Giedrės Kaukaitės istorija: kaip operos artistę išstūmė Griežlėlė. Available at: <https://www.lrytas.lt/kultura/scena/2018/10/24/news/dainininkes-giedres-kaukaites-istorija-kaip-operos-artistes-istume-griezele-7997537/> (accessed 25 Oct, 2019)
- Daujotytė, Viktorija. 2005. Jurgio Baltrušaičio metaforos-simboliai. *Metai* 10: 85–93.
- Gimbutienė, Marija. 1949. Škicai apie psichines gijas tarp praeities ir dabarties. *Aidai* 26. Available at: http://www.aidai.eu/index.php?view=article&catid=174%3A26-gruodis&id=2184%3Afi&option=com_content&Itemid=204 (accessed 5 December, 2020)
- Laurinkienė, Nijolė. 2013. *Žemyna ir jos mitinis pasaulis*. Vilnius: LLTI.
- Maceina, Antanas. 1991. *Raštai* Vol. I. Vilnius: Mintis.
- Maceina, Antanas. 2004. *Raštai* Vol. IX. Vilnius: Margi raštai. Available at: <http://www.maceina.lt/html/9tomas.html> (accessed 12 September, 2020)
- Matulevičienė, Saulė. 2013. Apie Žemę ir lietuvių. *Liaudies kultūra* 4(151): 1–14.
- Mažiulis, Vytautas. 1995. Dėl balt.-sl. “žemė” ir “saulė” kilmės. *Baltistica* XXX(1).
- Radauskas, Henrikas. 1947. Baltrušaitis tebelaukia vertėjo. *Aidai* 8. Available at: http://www.aidai.eu/index.php?view=article&catid=227%3A196202&id=3266%3Aami&option=com_content&Itemid=262 (accessed 20 June, 2020)
- Šliogeris, Arvydas. 2011. *Lietuviškos paraštės*. Vilnius.
- Vaitkevičienė, Daiva. 2013. “Man ta žemė viską duoda”: žemdirbio pasaulėjauta Rakščių patirties pasakojime. *Liaudies kultūra* 2013/5 (152): 41–70.

Żemė [ziemia] w literaturze litewskiej

Streszczenie: Ziemia jest dla Litwina wartością i plasuje się dość wysoko w skali wartości. Jest wyjątkowa dlatego, ponieważ wiążą się z nią inne wartości, zarówno te odwieczne, jak i społeczne. W literaturze *ziemia* jest rozumiana jako planeta, jako jeden z czterech żywiołów. Jako żywioł jest przeciwieństwem wody, dlatego jest również określana jako ląd. Ten świat różni się od nieba, często jest wręcz przeciwny niebu, gdyż zgodnie z wyobrażeniem człowieka w niebie jest dobrze, a na ziemi człowieka spotykają różne nieprzyjemne rzeczy. Ziemia jest światem, na jej powierzchni trwa życie, stoją budynki, siedzi się, stoi, leży, spaceruje itp. Jest największym dobrem człowieka, które można sprzedać, kupić, wynająć, dać w prezencie, przekazać w spadku. Człowieka interesuje nie tylko to, co dzieje się na twardej powierzchni – dba on o warstwę, którą można uprawiać i zdobywać pożywienie, dba o to, aby kwiaty, drzewa i trawa wyrastały z tej warstwy. W tej warstwie człowiek znajduje różne przedmioty, więc wydaje mu się, że ziemia potrafi ukryć przed nim wiele tajemnic. Ziemia jest matką, która daje życie i schronienie po śmierci, opiekuje się człowiekiem, żywi go, pociesza, rozmawia z nim. Jest swego rodzaju

punktem odniesienia, na podstawie którego człowiek ceni wielkie i małe rzeczy, przedmioty, znajdujące się ponad nią. Ziemia oznacza określone państwo lub naród żyjący na własnym terytorium lub miejsce urodzenia osoby, życie przodków i rodziców.

Ziemia jest żywa, żyje tym samym życiem co człowiek, ma twarz, części ciała, narządy wewnętrzne, doznaje ludzkich emocji, człowiek nada jej boskie moce.

Ziemia występuje w różnych kolorach: od tradycyjnej żywej czerni po subtelne odcienie żółto-brązowe czy niebieskie.

Jest charakteryzowana przy użyciu najbardziej zaskakujących wyrazów, takich jak grzeszna, soczysta, chuda, jak kawior i in.

Ziemia ma też szczególny zapach – wilgotny i kwaśny. Człowiekowi ziemia pachnie jęczmieniem, owsem, latem, domem, a zapach ten łaskocze serce, przywołuje wspomnienia, budzi nostalgię.

Słowa kluczowe: ziemia; koncept; wartość; planeta; matka

